

D'una violència sense fi

ARXIU

Martin Scorsese, 51 anys, és conegut sobretot com un director de cinema addicte a la feina, de caràcter volcànic i amb una fascinació per la violència que marca les seves pel·lícules (*Taxi Driver*, *Un dels nostres*). Però en el seu nou film, *L'edat de la innocència*, no es vessa ni una sola gota de sang. Basada en la novel·la d'Edith Wharton, *L'edat de la innocència* explica la història d'un triangle amorós de final del segle dinou, que té molt poc a veure amb *Toro salvatge* o amb *El cap de la por*. En aquesta entrevista exclusiva, Scorsese comenta aquest canvi sorprenent, parla obertament dels problemes personals que gairebé el van dur a les portes de la mort i ens explica com va lluitar per trobar el camí de tornada.

—*Senyor Scorsese, ningú no s'esperava que un director com vostè, conegut per les seves pel·lícules agressives i violentes, fes un drama sensible i romàntic, ambientat en el passat.*

—Sé que això ha sorprès molta gent. Però

La setmana passada es va estrenar al nostre país *L'edat de la innocència*, l'últim film de Martin Scorsese. Amb ell, el director nord-americà ha fet un tomb inesperat en la seva carrera.

feia molt que somniava a fer un film que fos realment d'època. És clar que ha estat un gran salt, un risc enorme. Sempre miro de canviar, d'eixamplar horitzons, de conquerir noves terres.

—*Recorda la primera vegada que va llegir *L'edat de la innocència d'Edith Wharton*? Quina escena va encendre l'espurna que li va fer pensar: això és el que vull fer?*

—Des del principi mateix, amb l'escena de l'òpera i del ball, vaig veure tan clar que es prestava meravellosament a convertir-se en una pel·lícula —era l'exposició de tota una societat en un sol lloc— que mentre anava llegint em sentia inquiet: esperava que continués essent igual de bo, que els personatges fossin suficientment interessants, que el triangle amorós continués essent seriós. També quan vaig arribar a l'escena en què l'Archer diu d'una manera despreocupada a la seva dona, mentre es preparen per ficar-se al llit, que l'endemà ha d'anar a Washington per assumptes de negocis, i ella li contesta, amb igual despreocupació: "Bé, doncs recorda't de saludar l'Ellen de part meva". Després d'això, no em podia treure del cap aquell drama secret i silenciós, ni la passió d'aquella història.

—*Aquest és el primer cop que ha filmat una novel·la antiga, que segons els criteris americans és gairebé un clàssic. Manté una relació intensa amb la literatura?*

—Actualment, crec que sí, però quan era jove, el cinema ho era tot per a mi. Els meus pares eren treballadors; no hi havia llibres a casa. Vaig llegir la primera novel·la a l'institut, perquè ens ho exigien; devia tenir catorze anys. El primer cop que vaig veure el nom de Dostoievski va ser al cinema; i també vaig conèixer Shakespeare per les pel·lícules. Tenia set o vuit anys quan el meu germà gran em va arrossegar a veure el *Hamlet* de Laurence Olivier. Em va prometre que hi hauria fantasmes i duels. D'alguna manera em va impressionar; i uns anys més tard em vaig sentir encara més impressionat quan vaig veure *Juli Cèsar* amb Marlon Brando fent de Marc Antoni. Vaig manllevar el text d'una biblioteca ambulat i vaig intentar que els meus companys d'escola interpretessin tots tres actes.

—*Sembla com si es passés la meitat de la vida anant al cinema.*

—Sí, és veritat. Me la hi passava. I tot això deu estar emmagatzemat en algun lloc de la meva memòria.

—*Quan era petit l'interessava alguna cosa que no fos el cinema?*

'L'edat de la innocència'

—Veurà, jo estava molt malalt, era asmàtic, i els meus pares em volien tenir fora del carrer, lluny de les bandes de joves que es barallaven al barri. Com que el meu pare anava molt al cinema, m'hi duia amb ell. Les pel·lícules eren la meua quarantena.

—*I no es preocupaven de la seva educació?*

—Aparentment, no. Però ja veu en què m'he convertit. El meu pare sentia una predilecció per les sessions dobles que es feien en aquella època. Els *westerns* eren importants per a ell, però vaig poder conèixer tots aquells gèneres cinematogràfics antics i meravellosos dels quals sóc un entusiasta actualment. Un film que em va impressionar molt en aquell moment fou *L'hereva* de William Wyler, basat en una novel·la de Henry James.

—*Un melodrama de classe alta ambientat a final de segle?*

—Sí, però era molt bo. Jo devia de tenir nou o deu anys en aquella època, i en aquella pel·lícula em vaig trobar amb un món que era a anys llum de la casa de pisos on vivíem nosaltres. Casa nostra era neta, però hi havia problemes de paràsits, i les mares feien torns cada setmana per netejar l'escala per tal que les rates no hi fessin niu. Mai no havia vist una roba o unes habitacions com les que apareixien a *L'hereva*. Semblava com si irradiessin bellesa i amor pels detalls.

—*Però era una història una mica amarga, d'un amor destruït per l'arrogància de classes.*

—Segurament no ho vaig entendre del tot. Però sé que vaig sentir el sofriment de l'amant rebutjat que interpretava Montgomery Clift, i el patiment de l'hereva, Olivia de Havilland, condemnada a romandre sola per sempre, i aquest sofriment resta inseparable, dins el meu cap, de la bellesa de tot el film.

—*I ara tot això es repeteix, quaranta anys més tard, en L'edat de la innocència?*

—Sí. Es tracta d'una repetició i d'una mena d'acompliment.

—*Podria ser que es decidís per l'actor britànic Daniel Day-Lewis perquè li recordava Montgomery Clift?*

—De veritat? Potser sí! Mai no m'havia parat a pensar-ho, però suposo que deu ser veritat. Ell va ser el primer que vaig escollir, mai no em vaig plantejar que ningú més pogués interpretar Archer.

—*Quan va començar a fer plans per dirigir L'edat de la innocència?*

—El meu vell amic Jay Cocks, amb qui vaig escriure el guió, em va enviar la novel·la l'any

Daniel Day-Lewis i Michelle Pfeiffer a 'L'edat de la innocència'. Martin Scorsese diu que feia temps que volia fer una pel·lícula d'època.

1980, i em va dir: "És feta per a tu!" Però jo estava en plena preparació de *Toro salvatge*, i no vaig llegir el llibre. Sóc una persona que s'enfada com un boig; per evitar caure en una depressió, m'enfurismo fins als límits de la desesperació. Vaig passar una veritable crisi, tant en les meves relacions professionals com personals i em va costar molts esforços de refer-me. Quan, finalment, vaig llegir *L'edat de la innocència*, set anys més tard, el llibre em va impressionar immediatament, perquè m'hi podia identificar: aquella passió romàntica, aquell desig i aquell dolor enormes provocats per una pèrdua.

—*Vostè volia ser fidel al llenguatge de la novel·la, però va escurçar-ne l'última part, que continuava dues dècades més. Ara és simplement un epíleg.*

—Crec que no es pot fer d'altra manera en cinema. Però aquesta acceleració de la història també reflecteix el meu sentiment sobre la vida: com més vell et fas, i la setmana vinent farà 51 anys, més ràpid passa el temps. La gent creix, fa la seva vida, es mor i això és tot.

—Això té un deix amarg.
—Conté una profunda ironia. Però crec que és bell que en l'últim minut del film Archer entenguí allò que l'ha desconcertat durant tota la vida.

—Vostè ha dit que va passar una "crisi". Què volia dir exactament?

—He tingut dues "crisis" en la meua carrera. El primer cop va ser a final dels anys 70, amb la pel·lícula *New York, New York*. Volia fer un film totalment diferent, una mena de producció musical, però només va ser un enorme fracàs, massa car i vulgar, fins i tot des del meu punt de vista. En aquella època em relacionava bàsicament amb músics moderns i creia, com tanta altra gent, que les drogues et podien ajudar a anar més enllà de les teves limitacions. Ara es fa realment difícil d'explicar exactament què n'esperàvem. Vaig continuar així, amb algunes interrupcions, durant dos anys, fins que em vaig trobar a dos dits de la mort i vaig aterrar en una clínica. Recordo que Robert de Niro em va venir a visitar i em va dir: "Què et passa? Vols morir-te o vols fer *Toro salvatge*?" Això em va sacsejar i em va infondre una nova energia.

—I en aquell moment ja tenia una credibilitat artística suficient perquè li permetessin de filmar un projecte tan arriscat?

Una altra escena del darrer film de Scorsese. En aquesta pel·lícula no hi mor ningú assassinat ni hi ha gens de sang.

—Ara quan hi penso, em sembla que vam tenir una sort increïble. Vam ser afortunats perquè els mateixos estudis produïen alhora *La porta del cel* de Michael Cimino. Tots dos ens excedíem de pressupost i anàvem endarrerits amb relació al pla de treball, però com que el cas de Cimino era tan exagerat, era molt més dramàtic, a nosaltres no ens feien cas. Vam aconseguir de passar desapercebuts. Però en la crisi següent em van enxampar.

—Es refereix a l'any 1984, quan la Paramount va capitular davant les protestes dels fonamentalistes religiosos i va aturar el seu projecte *L'última temptació de Crist*, unes poques setmanes abans de començar el rodatge?

—Em vaig sentir aixafat, com si m'haguessin tancat la porta al nas, i vaig deixar Hollywood per tornar-me'n a casa, a Nova York. Vaig continuar així fins que, gràcies a les modestes pel·lícules que anava fent, em vaig recuperar. Segurament que no ho hauria pogut aconseguir sense el meu càmera, Michael Ballhaus; em va contagiar tota la seva energia i, després de cinc anys, vaig poder fer *L'última temptació de Crist*, amb un pressupost més baix. M'ho devia a mi mateix.

—Des d'aleshores s'ha rehabilitat davant Hollywood amb la història sobre la màfia *Un*

Cultura Dansa i Música

l'espai

de dansa i música de
la Generalitat de Catalunya

Febrer

Artur Villalba
Parella de dosos
Dies 3, 4, 5 i 6

Manel Camp-Kitflus
Jazz a dos pianos
Dies 10, 11, 12 i 13

Guillermina Motta
Dies 17, 18, 19 i 20

Ballet Ciutat de Barcelona
Companyia David Campos
Petrushka
Dies 24, 25, 26 i 27

L'Espai de dansa i música
de la Generalitat de Catalunya
Travessera de Gràcia, 63
08021 Barcelona.
Telèfon informació: 414 31 33

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Horaris de taquilla:
De dimarts a dissabte: 18.30 h a 22.00 h.
Diumenge: 17.00 h a 20.00 h
— Venda anticipada de localitats a la taquilla de l'Espai
— Reserva de localitats per telèfon a hores de taquilla
al 201 29 06
— Compra d'entrades anticipades fins a les 21.00 hores
els dies laborables i les 18.00 hores els dies festius.

— La reserva es mantindrà fins a mitja hora abans
del començament de l'espectacle.

Horaris dels espectacles:
Dies feiners: 22.00 h.
Dies festius: 19.00 h.
No es permetrà l'accés a la sala un cop començada
la representació.

dels nostres i el psicotriller *El cap de la por*. Però no creu que potser reflectien una certa voluntat de transigir amb la fam de violència que té Hollywood?

— Considero que la violència com a fi, en si mateixa, és repulsiva i insostenible. Joestic conveçut que la violència en les meves pel·lícules es basa sempre en els personatges i és necessària. Però sóc incapaç de mentir i afirmar que la violència no em fascina. Si no fos així, no n'hi hauria tanta en les meves pel·lícules.

—L'edat de la innocència és, finalment, una pel·lícula de Scorsese en què ningú no mor assassinat ni es vessa una sola gota de sang. Però, de totes maneres, ens sembla que, dissimulada sota les bones maneres, hi ha una crueltat espiritual i una certa violència.

—És clar. D'això tracta la història.

—El seu heroi, Archer, és un home que provoca la seva pròpia infelicitat i la de les dues dones que estima, perquè no sap enfrontar-se als seus sentiments. No hi trobem un cert paral·lelisme amb el psicòpata de Taxi Driver?

—Sí, i fins i tot es pot anar més lluny establint també aquest paral·lelisme amb la meva primera pel·lícula *Who's That Knocking at my Door?*, que vaig dirigir fa un quart de segle. Tots els meus herois són compulsius en els seus desigs.

—Vostè també és tan destructiu?

—Diguem que puc entendre què impulsa un Toro salvatge. Abans tenia un caràcter increïblement violent. Al matí, quan arribava al plató, si veia que alguna cosa no era al seu lloc, m'enrabiava com un boig...

—... amb els actors?

—No, amb els actors, mai; sempre m'enfadava amb els ajudants i amb els productors. I cada matí hi havia alguna cosa fora de lloc.

—En aquella època necessitava que fos així? Encara ho necessita ara?

—Això era abans. Al final aprens, malgrat tot, a consumir les teves energies d'una manera més raonable. Però aquesta obsessió ha arruïnat totes les meves relacions personals al llarg del camí.

—Potser aquesta obsessió té un altre aspecte més productiu: el perfeccionisme? Què l'empeny a buscar aquesta precisió i aquesta autenticitat en les seves pel·lícules?

—La primera raó és que m'ho passo molt bé fent-ho i la segona és que, simplement, necessito saber-ho tot sobre cada detall, els mocadors, la decoració floral, els ganivets d'obrir ostres i totes aquestes coses. Vaig contractar un historiador que es va passar dos anys investigant aquests detalls.

—El motiva cap desig d'aportar allò que mai no s'ha fet en cinema?

—Cregui'm, hi ha molt poca gent que hagi

vist tantes pel·lícules com jo i que se'n recordi tan bé. El cinema no és una competició. No es pot guanyar *El guepard* de Visconti.

—En els crèdits finals de *L'edat de la innocència*, Zoe hi apareix com "l'esperit creatiu del film". Qui és?

—Bé, Zoe és la meva gossa, un petit maltès blanc que, en realitat, pertany a la meva ex-dona i productora, Barbara De Fina. Jo sempre he tingut al·lèrgia als animals, i quan vaig comprar aquest gos per a la Barbara, ara farà

Scorsese dirigint la Pfeiffer a 'L'edat de la innocència'. El llarg metratge està basat en la novel·la del mateix nom d'Edith Wharton.

vuit anys, vaig tenir una terrible congestió nasal. Després de tot, sóc asmàtic. Però resulta que em vaig enamorar de la Zoe, i tot va anar bé. Li he de donar les gràcies. D'ella vaig aprendre què significa tenir cura d'una criatura desvalguda. Quan ma filla era petita, jo no tenia aquest sentiment, i sa mare va haver de criar-la sola.

—La Zoe és la seva mascota?

—Sempre era al nostre voltant quan treballàvem en el guió, i després a la sala de muntatge, i quan jo no sabia què fer, li gratava el sotabarba.

—Es la gossa que duu lligada aquella noieta en una seqüència?

—Sí, i la noieta és ma filla.

—Sap quina serà la seva nova pel·lícula?

—Treballo en diversos projectes alhora: un sobre el germans músics George i Ira Gershwin i un altre sobre la decadència de la màfia a Las Vegas.

—I què ha fet últimament?

—He actuat en la nova pel·lícula de Robert Redford. Interpreto el patrocinador d'un programa-concurs. Hi faig de dolent, que sempre és el millor paper.

©Der Spiegel

Traducció: Anna Escoda